

RAČUNOVODSTVENI ASPEKT AUTORSKIH I SRODNIH PRAVA

Datum prijave: 20.9.2013.

UDK 657:347.78

Datum prihvatanja: 22.11.2013.

Stručni rad

Milan Stanić, univ.spec.oec., dr.sc. Berislav Bolfek, Diana Čorluka
 Veleučilište u Slavanskom Brodu
 Dr. Mile Budaka 1, Slavonski Brod, Hrvatska
 E-mail: milan.Stanic@vusb.hr

SAŽETAK - U radu je detaljno obrađen Zakon o autorskim i srodnim pravima, njegova primjena u praksi sa primjerima knjiženja, predočeno na primjeru poslovanja izdavačke kuće Dancing bear d.o.o. Zagreb. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima kao temeljni pravni institut koji štiti intelektualno vlasništvo u Republici Hrvatskoj, njegovo razumijevanje i ispravna primjena u praksi, osnova su adekvatne zaštite svih sudionika, korisnika, autora djela i nositelja imovinskih koristi. Predmet proučavanja ovoga rada je analiza zaštite autora glazbenih djela u pravnom smislu, dohodka autora i prihoda vlasnika autorskih imovinskih prava koji po toj osnovi nastaju u poreznom smislu, te kroz primjere obračuna dohotka od autorskih djela glazbenika i obračuna prihoda korisnika autorskih imovinskih prava pokazati tijek poslovnih promjena, njihov bilančni položaj i utjecaj na financijski rezultat poslovanja trgovačkog društva. Zadatak ovog rada je sistematizirati sve relevantne činjenice, rezultate i posljedice primjene Zakona, te na jednom mjestu detaljno prikazati tijek poslovnih promjena na primjeru izdavačke kuće kao nositelja isključivog prava korištenja autorskog djela glazbenika.

Ključne riječi: autorsko pravo, srodna prava, glazba, autor, izdavačka kuća

SUMMARY - In this paper is an in detail elaboration of the Law on Copyright and Related Rights, its application in practice with examples of posting, presented on the business example of the publishing house Dancing bear d.o.o. Zagreb. Law on Copyright and Related Rights is a fundamental legal institution that protects intellectual property in Croatia, its understanding and proper application in practice, are the basis for the adequate protection of all participants, beneficiaries, the author and the right holders. The goal for this paper is to show the flow of business changes, balance sheet positions and impact on the company financial results by analyzing the protection of music works authors rights in legal sense, by analyzing income of authors and copyright beneficiaries that resulted in tax terms and through examples of calculations of authors and beneficiaries incomes. The aim of this paper is to systematize all relevant facts, results and consequences of the application of the Law, and one place shown in detail the flow of business changes on the example of publishing house as the exclusive rights holder for use of authors musical work.

Key words: copyright, related rights, music, author, publishing house

1. UVOD

Radom se želi prikazati korištenje i raspolaganje pravima u glazbenoj industriji temeljen na primjeru iz prakse društva Dancing Bear d.o.o. iz Zagreba. Za početak je prikazana povijest intelektualnog vlasništva te pokušaji njegove zaštite, pojmovi i oblici. Treće poglavlje se odnosi na konkretno autorsko pravo i srodna prava te daje detaljan uvid u suvremenu potrebu zaštite takvih prava i koji značaj takva prava imaju u praksi, kako poslovnoj, tako i računovodstvenoj. Četvrto poglavlje pruža informacije o izdavačkoj kući Dancing Bear d.o.o. iz Zagreba. Peto poglavlje definira postupak izvješćivanja prema nadležnim institucijama.

2. INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO KROZ POVIJEST

Tijekom povijesti sve civilizacije prepoznavale su nužnost zaštite materijalnog vlasništva građana. U tu svrhu manje ili više pravedno ili uspješno, donošeni su zakoni i mjere kojima je građanima

osiguravana zaštita materijalnih dobara od otuđenja ili zloporabe trećih osoba, osiguravano im je ekskluzivno pravo na eksploataciju i sustav obeštećenja u slučaju štete te sankcije osobama koje bi povrijedile nečije materijalno pravo.

Razvojem društva, gospodarstva, tehnologije i prava, pojavila se potreba i za zaštitom nematerijalnih prava građana. Pri tom se misli na zaštitu produkta ljudskog uma tj. intelektualnog vlasništva mehanizmima pravnog sustava. To se odnosi na povredu ekskluzivnog prava vlasnika na raspolaganje, njegovu uporabu i stjecanje koristi.

Prvi zabilježeni patent kao vrlo čest oblik industrijskog vlasništva pa shodno tome i intelektualnog vlasništva, je patent odobren Johnu od Uthynama, flamanskom staklaru, kojem je kralj Henry VI. davne 1449. odobrio monopol na izradu predmeta od obojenog stakla.

Današnji pravni sustav zaštite intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj i ostatku svijeta temelji se na multilateralnim međunarodnim ugovorima koji datiraju još iz 19. stoljeća i koji su

se s razvojem tehnologije prilagođavali razvoju i u skladu s njom mijenjali. Tako je 1967. osnovan WIPO, World intellectual property organization, specijalna organizacija pod okriljem Ujedinjenih naroda. Korijeni WIPO-a nalaze se u Pariškoj konvenciji iz 1884. kojom je regulirana zaštita industrijskog vlasništva, i Bernskoj konvenciji iz 1886. koja regulira zaštitu literarnih i umjetničkih djela. Danas WIPO broji 185 država članica i ima više od 1200 zaposlenih u 116 država.

2.1. Intelektualno vlasništvo, pojam i oblici

„Sam pojam intelektualnog vlasništva označava posebna, specifična, prava koja imaju autori, izumitelji i ostali nositelji intelektualnog vlasništva. Intelektualno vlasništvo, znači, nije neko konkretno, materijalno vlasništvo nad nekim predmetom, već pravo odnosno skup ovlaštenja koje pravni poredak zemlje priznaje nositelju intelektualnog vlasništva.“ (Katulić, 2006:19)

„Konvencijom o ustanovljenju Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) iz 1967. definirano je intelektualno vlasništvo kao skup prava koja se odnose na:

- 1) književna, umjetnička i znanstvena djela (autorsko pravo);
- 2) izvedbe umjetnika izvođača (pravo umjetnika izvođača), na fonogram (pravo proizvođača fonograma) i na emitiranje radiodifuzije (pravo organizacija za radiodifuziju). To su prava koja najčešće nazivamo autorskom pravu srodna prava.
- 3) znanstvena otkrića;
- 4) sva druga prava koja pripadaju intelektualnoj djelatnosti iz djelokruga industrije, znanosti, književnosti i umjetnosti.“ (Heneberg, 2001:2-3)

U zakonodavstvu Republike Hrvatske pravo intelektualnog vlasništva obuhvaća dvije suštinske cjeline:

- 1) autorsko pravo i autorskom pravu srodna prava i
- 2) pravo industrijskog vlasništva.

3. AUTORSKA I AUTORSKOM PRAVU SRODNA PRAVA

U daljnjem tekstu biti će prikazana definicija autorskog prava, copyright, definicija autorskom pravu srodnih prava, Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u Republici Hrvatskoj te postupak zaštite i ostvarivanje autorskog prava glazbenog djela.

3.1. Definicija autorskog prava

Naziv autorsko pravo dolazi od latinske riječi auctor što znači tvorac, stvaratelj, kreator, začetnik. „Autorsko pravo znači pravo tvorca intelektualne tvorevine. Kao takav taj naziv ima najšire značenje, te obuhvaća pravo autora tvorevine s područja književnoga, glazbenog i drugog umjetničkog stvaralaštva i tvorevina s područja tehničkog stvaralaštva.“ (Šuman, 1935: 1)

„Isti naziv upotrebljava se ponekad u širem značenju tako da obuhvaća pravo autora s područja književnoga, glazbenog i drugog umjetničkog stvaralaštva i autorsko pravu srodna ili susjedna prava.“ (Heneberg, 2001:1)

„Međutim, naziv autorsko pravo (franc. droit d'auteur, u njem. Urheberrecht, tal. diritto di autore) najčešće se upotrebljava u užem značenju tako da obuhvaća samo pravo u pogledu intelektualnih tvorevina s područja što se označava kao književno, znanstveno i umjetničko područje, ili kraće, pravo autora književnih, znanstvenih i umjetničkih djela. Utoliko je taj naziv nepotpun, pa se u nekim zakonima posebice ističe da se zakon odnosi na autorsko pravo u pogledu književnih, znanstvenih i umjetničkih dijela.“ (Heneberg, 2001:1)

„To je pravo najveća privatnopravna vlast apsolutnog djelovanja koja daje neposrednu vlast u pogledu intelektualne tvorevine - autorskog djela.“ (Katulić, 2006:23)

Autorsko pravo po svojoj naravi pripada fizičkoj osobi koja stvori neko autorsko djelo tj. originalnu intelektualnu tvorevinu iz književnoga, znanstvenog i umjetničkog područja koja ima individualni karakter, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu. Za razliku od primjerice patenata, za stjecanje prava na autorsko djelo nije potrebno obaviti nikakav formalni postupak registracije.

Kako tumači čl. 13. st. 2. Zakona (NN 144/12), „autorskim pravom štite se osobne i duhovne veze autora s njegovim autorskim djelom (moralna prava autora), imovinski interesi autora u pogledu njegovoga autorskog djela (imovinska prava autora) i ostali interesi autora u pogledu njegovoga autorskog djela (druga prava autora).“

Zakon dopušta autoru djela isključivo raspolaganje djelom, raspolaganje koristima od njega, dopušta mu i svakog drugog isključiti od toga, a to se osobito odnosi na:

- 1) pravo reproduciranja (umnožavanja),
- 2) pravo distribucije (stavljanja u promet),
- 3) pravo priopćavanja autorskog djela javnosti,
- 4) pravo prerade.

3.2. Copyright

U širokoj međunarodnoj upotrebi je i engleska kovanica kojom se ističe da je neko autorsko djelo zaštićeno autorskim pravom - „copyright“. Pomoću oznake „copyright“ uz navedeno ime autora i godinu prvog izdanja autorskog djela, lako prepoznamo da je neko objavljeno djelo zaštićeno.

3.3. Definicija autorskom pravu srodnih prava

Srodna prava odnose se na pojam prava poznatih u francuskoj i engleskoj terminologiji pod nazivom susjedna prava (droits voisins, neighbouring rights) ili nazvanih u njemačkoj terminologiji srodna prava (verwandte Schutzrechte), a tako i u novijoj engleskoj (related rights) pa i u hrvatskoj ili u

talijanskom zakonodavstvu koneksna prava (diritti connessi).

U Republici Hrvatskoj Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima, uz gore definirana autorska prava, uređuju se i štite u slučaju povrede, i autorskom pravu srodna prava.

Prema čl. 1. Zakona, srodna prava obuhvaćaju:

- 1) prava umjetnika izvođača na njihovim izvedbama,
- 2) prava proizvođača fonograma na njihovim fonogramima,
- 3) prava filmskih producenata (proizvođača videograma) na njihovim videogramima,
- 4) prava organizacija za radiodifuziju na njihovim emitiranjima,
- 5) prava nakladnika na njihovim izdanjima,
- 6) prava proizvođača baza podataka na njihovim bazama podataka.

3.3.1. Prava umjetnika izvođača

„To su prava izvođača tj. osoba koje na umjetnički način prikazuju, recitiraju, deklamiraju, pjevaju, sviraju, plešu ili na drugi način izvode autorska djela. Pri tome se misli i na dramska, dramsko-glazbena, koreografska, pantomimska i kinematografska djela namijenjena prikazivanju, tj. postupku priopćavanja kojim djelo postaje zamjetljivo za vid i za sluh, a glazbena djela izvedbi, tj. postupku priopćavanja kojim djelo postaje zamjetljivo za sluh.“ (Heneberg, 2001:242) Djela ponekad izvode sami autori, no najčešće ih izvode druge osobe - umjetnici izvođači.

3.3.2. Pravo proizvođača fonograma

Razvoj tehnologije omogućio je i bilježenje izvođenja autorskih djela. U tom smislu pokazalo se nužnim uz izvođačka prava priznati i posebna prava proizvođačima snimke u smislu snimanja, umnožavanja i stavljanja u promet primjeraka zabilježenih autorskih djela. Na taj način je priznato pravo proizvođača fonograma.

„Ono se odnosi na umnožavanje i stavljanje u promet primjeraka fonograma te ponegdje i korištenje fonograma koji su stavljeni u prodaju (tzv. komercijalni fonogrami) za priopćavanje javnosti snimljenih zvukova (sekundarno korištenje).“ (Heneberg, 2001:261)

3.3.3. Pravo organizacija za radiodifuziju

Razvoj tehnologije u smislu prijenosa zvukova i slike s ciljem da ih javnost prima, potaknula je uz prava autora čija se djela prenose i umjetnika izvođača, i priznavanje prava organizacija za radiodifuziju tj. prijenos. „Predmet zaštite prava organizacije za radiodifuziju je radiodifuzijsko emitiranje. U Rimskoj konvenciji postoji i definicija pojma radiodifuzijskog emitiranje prema kojoj je to bežično odašiljanje zvukova ili slika i zvukova da ih prima javnost. Takvom definicijom obuhvaćena je radiofonija i televizija.“ (Katulić, 2006:268)

3.4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u Republici Hrvatskoj

Godine 2003. Hrvatski sabor donio je Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima kojim se uređuju autorska i srodna prava, uređuje se zaštita autorskog prava i srodnih prava u slučaju njihove povrede, te područje primjene Zakona.

Uvođenje decidiranog pravnog akta koji uređuje sva interesna područja vezana za autorska prava, uvelo je reda u međusobne odnose autora djela, osoba koji raspoložu autorskim pravom temeljem preuzetih prava na iskorištavanje, naplatu prava, nasljeđivanje no prouzročilo je i brojne kontroverze.

3.5. Postupak zaštite i ostvarivanje autorskog prava glazbenog jela

U ovome dijelu rada su pojašnjeni pojmovi Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, individualnog ostvarivanja autorskih prava, kolektivnog ostvarivanja autorskih prava, postupka zastupanja autora glazbenih djela, prikupljanja podataka o ostvarenim pravima, raspodjele prikupljenih naknada za autorska djela, autorskopravnog ugovora, ugovora o izdavanju glazbenog djela te ugovora o zvučnom snimanju.

3.5.1. Državni zavod za intelektualno vlasništvo (DZIV)

Krovna institucija među tijelima državne uprave za problematiku zaštite intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj je Državni zavod za intelektualno vlasništvo, osnovan 1991. godine. Zavod sudjeluje aktivno u predlaganju zakona, usko surađuje sa zakonodavnom vlasti, sudjeluje u edukaciji javnosti u smislu zaštite intelektualnog vlasništva. No najvažnija djelatnost Zavoda je organiziranje baze podataka i njeno pretraživanje (primjerice o prijavljenim patentima). Uz sve to, usko surađuje i sa Svjetskom organizacijom za intelektualno vlasništvo (WIPO).

3.5.2. Individualno ostvarivanje autorskih prava

Autor može autorska prava ostvariti osobno ili putem zastupnika. Ukoliko sam stavlja svoje djelo u promet tada je riječ o individualnom ostvarivanju prava. Autor može svoja prava ugovorom prepustiti nekoj drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi.

3.5.3. Kolektivno ostvarivanje autorskih prava

Kako je za sam postupak zaštite prava nužan određeni stupanj stručnosti, zakonodavac je predvidio da djelatnost zaštite autorskih prava mogu obavljati udruge autora i drugih nositelja autorskog prava (npr. HDS ZAMP ili udruge nakladnika). Autore mogu zastupati i druge pravne osobne specijalizirane za ostvarivanje autorskih prava. Ovlaštenja za rad odobrava im i dodjeljuje Državni zavod za intelektualno vlasništvo, po ispunjenju

zadanih uvjeta. U tom slučaju govorimo o kolektivnom ostvarivanju autorskih prava.

„Na potrebu za efikasnijom zaštitom prava nositelji prava odgovorili su udruživanjem u strukovne udruge preko kojih bi efikasnije kontrolirali naplatu svojih potraživanja prema konzumentima zaštićenih sadržaja.“ (Katulić, 2006:60) Tako postoje:

- 1) Hrvatska udruga za zaštitu prava umjetnika izvođača (HUZIP),
- 2) Hrvatska diskografska udruga (HDU)
- 3) Hrvatska udruga skladatelja (HDS - ZAMP)

3.5.4. Postupak zastupanja autora glazbenih djela

Kada se autor odluči na kolektivno ostvarivanje autorskog prava, umjesto njega ugovore sklapa udruga autora. „Prema takvom ugovoru udruga autora daje autorizaciju za korištenje svih djela autora i drugih nositelja autorskog prava (cijeli repertoar) koje zastupa, ubire autorske naknade za sve koje zastupa, raspodjeljuje ubrane autorske naknade između njih prema određenim pravilima raspodjele, obavlja kontrolu korištenja djela, a prema potrebi obavlja i druge poslove ostvarivanja autorskog prava.“ (Heneberg, 2001:237-238)

Kolektivno ostvarivanje autorskog prava poteklo je još iz 19. st. upravo radi potrebe za zaštitom prava javne izvedbe glazbenih djela, i to na zahtjev autora čija su se glazbena djela javno izvodila u francuskim kavanama. Danas se u glazbenoj industriji takva prava nazivaju „malim pravima“.

3.5.5. Prikupljanje podataka o ostvarenim pravima

Korisnik glazbenih autorskih djela dužan je autorskoj udruzi dostaviti popis djela koja je koristio radi neke javne izvedbe (radio ili televizijske emisije, koncerta i sl.). Obaveza dostavljanja popisa određena je čl. 166. st. 2. Zakona uz predviđene sankcije za nepoštivanje te odredbe. Temeljem tako dostavljenih popisa obavlja se raspodjela prikupljenih autorskih naknada.

3.5.6. Raspodjela prikupljenih naknada za autorska djela

Da bi ispravno raspodijelila naknadu, udruga mora raspolagati točnim podacima o strukturi svakog glazbenog djela - o autorima i ostalim eventualnim nositeljima autorskog prava (autor teksta, glazbe, aranžer, prevoditelj i sl.), kao i o njihovim udjelima u javnoj izvedbi. Potrebne podatke udruga dobiva prijavama svakog pojedinog djela, potkrijepljeno ugovorima, ovlastima i sl.

Temeljem pravilnika o repartitiji, a radi pravilne i pravedne raspodjele autorske naknade, udruga mora raspolagati i podacima o trajanju djela, o njegovoj vrsti (je li npr. djelo ozbiljne glazbe), o vrsti sastava koji djelo izvodi (npr. orkestar ili pojedinac).

„U određivanju visine autorske naknade dolaze u obzir sljedeći obračunski postupci:

- 1) Da se autorska naknada, naplaćena za izvedbu djela na određenom programu (npr. koncerta),

podijeli na djela prema njihovu trajanju (tzv. raspodjela prema programu, repartitija „par programme“.

- 2) Da se autorske naknade određene vrste naplate (npr. od radija, od televizije) u određenom razdoblju (npr. od godine dana ili kraćem) zbroje, da se taj zbroj autorskih naknada podijeli zbrojem bodova svih djela koja su u tom razdoblju korištena u toj vrsti naplate i tako dobije novčana vrijednost boda, te da se zatim broj bodova pojedinog djela pomnoži brojem koji predstavlja vrijednost pojedinog boda.“ (Heneberg, 2001:239)

3.5.7 Autorskopравни ugovori

Autorska imovinska prava su prenosiva prava. U praksi se često događa da autor svoja autorska prava odluči prenijeti na drugu pravnu osobu. U tom slučaju govorimo o autorskopravnom ugovoru (engl. assignment of copyright, licensing agreement).

„Autorskopравни ugovori jesu ugovori kojima autor ili drugi nositelj autorskog prava prenosi svoje pravo iskorištavanja autorskog djela ili neka od tih prava u određenom trajanju na drugu osobu.“ (Heneberg, 2001:164)

Više je vrsta autorskopравnih ugovora:

- 1) Nakladnički ugovor
- 2) Ugovor o izdavanju glazbenog djela
- 3) Ugovor o prikazivanju
- 4) Ugovor o izvedbi
- 5) Ugovor o zvučnom snimanju (mehaničkoj reprodukciji)
- 6) Ugovor o kinematografskom djelu

Kako je fokus ovog rada na djelima autora glazbe, pobliže ću pojasniti autorskopравne ugovore koji se u praksi, a napose u glazbenoj industriji, na primjeru izdavačke kuće Dancing bear d.o.o. najčešće i koriste. To su ugovor o izdavanju glazbenog djela (fonografski ugovor) i ugovor o mehaničkoj reprodukciji.

3.5.8 Ugovor o izdavanju glazbenog djela (fonografski ugovor)

„Ugovor o izdavanju glazbenog djela (engl. publishing agreement - musical work) jest posebna vrsta nakladničkog ugovora kojim autor glazbenog djela (skladatelj, kompozitor) prenosi pravo umnožavanja i stavljanja u promet (pravo izdavanja) djela na nakladnika koji se obvezuje da djelo izda na svoj trošak i kojim se osim toga uređuju i drugi odnosi između skladatelja i nakladnika u pogledu načina iskorištavanja takvog djela.“ (Heneberg, 2001:300) Iz gore navedene definicije proizlazi da temeljem fonografskog ugovora nakladnik na sebe preuzima obvezu izdavanja, umnožavanja i stavljanja u promet proizvoda.

Kako su troškovi izdavanja prilično veliki, najčešće ih je u praksi nemoguće pokriti samom prodajom umnoženih primjeraka. Kako bi namirio inicijalne troškove izdavanja, nakladnik, u ovom slučaju izdavačka kuća, najčešće u fonografski ugovor uglavljuje i odredbe koje se odnose na prijenos

prava javne izvedbe, radiodifuziju, mehaničku reprodukciju i sl.

Autorsku naknadu autor ostvaruje temeljem:

- 1) ustupanja prava izdavanja (može se ugovoriti obračun i isplata temeljem prodanih primjeraka ili paušalno),
- 2) javne izvedbe,
- 3) emitiranja putem radiodifuzije (tzv. malim pravima),
- 4) prava mehaničke reprodukcije djela.

Udio kojeg dobiva autor djela tj. nositelj imovinskog prava određen je Pravilnikom o reparticipiji autorske udruge.

Udruga ZAPRAF (Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonografskih prava) prikuplja od korisnika sredstva, prosljeđuje ih nositelju imovinskih koristi (izdavačkoj kući) koji ih dalje raspoređuje autorima djela sukladno važećim ugovorima. ZAPRAF štiti sva prava svih domaćih diskografa - proizvođača fonograma na temelju njihovih dobivenih punomoći na temelju samog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, ali i svih stranih diskografa na temelju ekskluzivnih ugovora o zastupanju.

4. POSLOVNI PROCESI I RAČUNOVODSTVENE POLITIKE U IZDAVAČKOJ KUĆI DANCING BEAR D.O.O.

Izdavačka kuća Dancing bear d.o.o. osnovana je 1990. godine. U 22 godine poslovanja afirmirala se kao jedna od najvećih izdavačkih kuća u Republici Hrvatskoj, sa zavidnim katalogom domaćih izdanja i licencom jedne od najvećih svjetskih izdavačkih kuća - Warner Music.

Pravo na naknadu se ostvaruje činom korištenja djela izdanog u komercijalne svrhe u svrhu javnog priopćavanja. Naknadu od korisnika u ime diskografa koji su potpisali punomoć prikuplja ZAPRAF, Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava. U Republici Hrvatskoj moguće je jedino ovakvo kolektivno ostvarivanje prava. Dancing bear d.o.o. sa autorima sklapa ugovor o izdavanju glazbenog djela, tzv. fonografski ugovor. Svaki autor i svaki ugovor s autorom je specifičan i uvjeti se zasebno dogovaraju. Nemoguće je ugovorima i autorima pristupiti paušalno.

Podatke o javnom priopćavanju dostavljaju korisnici direktno udruzi. Nakon obrade dobivenih podataka, ZAPRAF pismeno izvješćuje diskografe o visini ostvarene naknade za prethodno razdoblje, što je temelj za ispostavljanje računa. Isplata naknade vrši se po primitku računa od strane diskografa. Kako se radi o dugotrajnom procesu obrade prikupljenih podataka, ZAPRAF diskografe ne izvješćuje o realiziranom prihodu temeljem naknade za korištenja snimke prije isteka datuma bilance. Kako bi se zadovoljilo načelo nužnosti sučeljavanja prihoda s rashodima poslovne godine, u računovodstvu diskografske kuće vrši se procjena realiziranog prihoda po toj osnovi na dan 31.12., kao i izračun troškova temeljem budućih isplata autorima ili vlasnicima snimke kojeg se zastupa na

teritoriju Republike Hrvatske. Fakturiranje i naplata ostvarene naknade realizirat će se tijekom idućeg razdoblja za što je nužno provesti adekvatna knjiženja. U nastavku se daju pojašnjenja pojedinih načina ugovaranja, obračuna i naknade sa primjerima knjiženja obračunanih prihoda i troškova na dan 31.12. uz knjiženja po primitku obračuna i izdavanju računa ZAPRAF-u.

TABLICA 1: PRIMJER KNJIŽENJA NAKNADE KADA JE DISKOGRAM UJEDNO I VLASNIK „MASTERA“

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Obračunani prihod bud. razdoblja	1910	150.000,00	
	Prihodi od prodaje prava	7857		150.000,00
2.	Izlazni račun, kupac ZAPRAF	1200	200.00,00	
	Obveze za PDV	2400		40.000,00
	Obračunani prihod, konačni obr.	1910		150.000,00
	Prihod od prodaje prava, konačni obr.	7857		10.000,00

Izvor: Dancing bear d.o.o. (arhiva)

U prethodnom primjeru knjiženja autor izdavaču ugovorom ustupa pravo vlasništva nad snimkom. Izdavačka kuća ima vlasništvo nad snimkom i u cijelosti zadržava ostvarenu naknadu za korištenje snimaka. U sljedećem primjeru (Tablica 2) autor ustupa diskografu pravo na iskorištavanje snimke pri tom zadržavši vlasništvo nad masterom. Diskograf će primljena sredstva na ime naknade za korištenje snimke raspodijeliti između sebe i autora prema ugovorenom ključu. Autor je registrirao samostalnu djelatnost i u sustavu je PDV-a.

TABLICA 2. PRIMJER KNJIŽENJA NAKNADE KADA JE AUTOR ZADRŽAO VLASNIŠTVO NAD „MASTEROM“

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Obračunani prihod bud. razdoblja	1910	150.000,00	
	Prihodi od prodaje prava	7857		150.000,00
2.	Obračunani troškovi autorskih	2912		15.000,00

	prava			
	Autorski honorari samostalnih umjetnika	4161	15.000,00	
3.	Izlazni račun, kupac ZAPRAF	1200	200.000,00	
	Obveze za PDV	2400		40.000,00
	Obračunani prihod, konačni obračun	1910		150.000,00
	Prihod od prodaje prava, konačni obračun	7857		10.000,00
4.	Ulazni račun, samostalni umjetnik	2200		25.000,00
	Pretporez po ulaznim računima	1400	5.000,00	
	Obračunani troš. autorskih prava, konačno	2912	15.000,00	
	Autorski honorari samostalnih umjetnika	4161	5.000,00	

Izvor: Dancing bear d.o.o. (arhiva)

Prethodna dva primjera odnose se na „domaća“ izdanja, tj. izdanja koja su dio kataloga Dancing beara i za koje s autorima postoje sklopljeni ugovori o snimanju glazbenog djela. Kako je Dancing bear ovlašten za distribuciju i zastupanje Warner Music kataloga, tako je ovlašten i za prikupljanje naknade za korištenje snimaka (javno priopćavanje) temeljem ekskluzivnog ugovora o zastupanju potpisanog između Warner Music i Dancing beara. Shodno ugovoru, primljena naknada raspoređuje se između vlasnika fonograma (WM-a) i Dancing beara, pri čemu vlasniku biva prosljeđena glavnina realizirane naknade, a zastupniku manji dio.

TABLICA 3: PRIMJER KNJIŽENJA NAKNADA TEMELJEM EKSKLUZIVNOG UGOVORA O ZASTUPANJU

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Obračunani prihod bud. razdoblja	1910	200.000,00	
	Prihodi od prodaje prava	7857		200.000,00

2.	Obračunani troškovi autorskih prava	2912		190.000,00
	Nakn. za korištenje prava intel. vlasništva	4168	190.000,00	
3.	Izlazni račun, kupac ZAPRAF	1200	287.500,00	
	Obveze za PDV	2400		57.500,00
	Obračunani prihod, konačni obračun	1910		200.000,00
	Prihod od prodaje prava, konačni obračun	7857		30.000,00
4.	Ulazni račun, dob. Warner music	2210		218.500,00
	Obračunani troš. autorskih prava, konačno	2912	190.000,00	
	Nakn. za korištenje prava intel. vlasništva	4168	28.500,00	

Izvor: Dancing bear d.o.o. (arhiva)

5. OBEVEZA IZVJEŠĆIVANJA NADLEŽNIH INSTITUCIJA O ISPLAĆENIM AUTORSKIM HONORARIMA

Svi isplataljevi autorskih honorara obvezni su o isplatama poreza na dohodak u ime autora o tome izvijestiti Poreznu upravu najkasnije do 15-tog u mjesecu za honorare isplaćene u prethodnom mjesecu. Izvješće se podnosi Poreznoj upravi na obrascu IDD.

Po isteku poreznog razdoblja, najkasnije do 31. siječnja sljedeće godine isplataljevi su dužni Poreznoj upravi podnijeti izvješće o svim isplaćenim primitcima u godini. Izvješće se podnosi na propisanom obrascu ID-1 - Izvješće o isplaćenom primitku, dohotku, uplaćenom doprinosu, porezu po odbitku i prirezu u ____ godini.

Isplataljevi autorskih honorara dužni su svim autorima kojima su u godini isplaćivali, obračunavali i uplaćivali autorske honorare i pripadajući porez i prirez na dohodak, najkasnije do 28. veljače tekuće godine za prethodnu godinu, dostaviti Potvrdu o isplaćenom primitku, dohotku, uplaćenom doprinosu, porezu na dohodak i prirezu.

6. ZAKLJUČAK

U radu su analizirane odredbe Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, njegova primjena u praksi na primjeru izdavačke kuće Dancing bear d.o.o.. Ujedno se pristupilo detaljnoj analizi računovodstvenih evidentiranja svih poslovnih promjena u društvu.

Iz svih prikazanih informacija može se zaključiti da je područje rada računovođe u trgovačkom društvu koje se bavi diskografijom i nakladništvom izuzetno široko područje koje zahtjeva konstantnu stručnu izobrazbu, praćenje propisa i individualni pristup svakom autoru i svakom potpisanom ugovoru. Nažalost, osim pravne literature jako je malo dostupne i aktualne literature iz područja primjene propisa u računovodstvenoj praksi tako da su računovođe prepušteni donošenju računovodstvenih politika društva isključivo na temelju vlastite empirije i vještina, uz neprestanu usku suradnju s upravom društva, autorima i kolegama iz struke.

LITERATURA

1. Heneberg, I. (2001), Autorsko pravo, Zagreb, Informator
2. Katulić, T. (2006), Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Zagreb, Carnet
3. Šuman, J. (1935), Komentar Zakona o zaštiti autorskog prava i međunarodnih propisa, Zagreb, G. Kon
4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 144/12